

Előfizetési díj

Videkre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy órára helyben	1 "

Videkre egy hónapra előfizetést nem fogadunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor 6 kr. ára
Helyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyilttéri cikkeik

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállítás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap
1873 második félévi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy órára	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legczélsezerűbben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tiszteltepéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatal

A női kérdés.

I.

A nőemancipatio kérdését közelebbről
hazánkban is napirendre hozta az ügynek egy
pár, a szó teljes értelmében méltatlan zászló-
vivője. Fellépésük nem bír ugyan a komoly-
ságnak legkisebb jellegével sem; maga az ügy,
a kérdés azonban már társadalmi és kulturai
jelentőségénél fogva is megérdemli a behatóbb
fejtegetést.

Egyoldalú azon nézet, mely a nőeman-
cipatio kérdésének létrejöttében csak a fran-
czia forradalom egyenlőségi szédelésének, s
azon politikai radicalismusnak látja utóhatását,
a mely minden férfi és nő számára egyenlő
jogokat követel. Az emancipatio utáni törek-
vés csak Amerikában, s bizonyos fokig Ang-
liában terjeszté ki figyelmét a nők politikai
egyenjogusítására is. Angliában e politikai tö-
rekvés oka a nők magánjogait s keresetmód-

ját terhesen sujtó némely törvényekben talál-
ható fel. A kérdés ez ága azóta lett ott a
nyilvános discussion tárgyává, mióta az 1856-
ki népszámlálás kimutatta, hogy két millió
angol nő van saját keresményére utalva, a
melyet csaknem kizárólag varrás és tanítás
utján, igen nyomorúságosan szerezhetnek meg.
E tapasztalás égetően kimutatta a változtatás-
nak szükségét, mi azonban csak a vagyonra s
az önálló keresetre vonatkozó némely törvények
módosítását feltételezte. E körülményre vezet-
hető vissza a női kérdésnek korlátolt politikai
iránya Angliában.

Északamerika, a törvényes egyenlőség és
szabadság földje, részint a politikai jogoknak
a még műveletlen tömegekre való korai ki-
terjesztése, részint pedig az új világban any-
nyira elterjedt önzés, s az önálló alkotás és
tevékenység megszokása, vagyis inkább szük-
sége által vitte tulságba a nőegyenjogusítási
törekvéseket. Hol, mint Európa legtöbb álla-
mában, ezen esetleges feltételek hiányzanak,
ott a politikai egyenjogusítás nem képezi azok-
nak általános óhaját, kik a nőket fel akar-
nák szabadítani a művelődésök s keresetök előtt
álló akadályoktól. A politikai radicalismus te-
hát, melynek éppen Északamerikában volna leg-
csekélyebb indoka, s a szilárd alkotmányos
élettel bíró Angliában legkevésbé kedvező ta-
laja, nehezen fejthetné meg egyedül, vagy csak
részben is e mozgalom feltűntét. E radicalis-
mus csak itt-ott — p. a nőemancipatio hazánk-
beli legújabb szájhőseinél is — tekinthető a
máé okokból keletkezett mozgalom egyik té-
nyezőjének.

A fokozott versenynek s az életfönntar-
tás ezáltal súlyosbult gondjainak socialis világ-
helyzete sem fejthetné meg kellően a női sza-
badság-követelményeket. Épen amerika példá-
ja, mutatja mily elégtelen e megfajtási indok.
Ha valahol a világon, épen Amerikában jut-
hatnának be legkönnyebben a nők a házasa-
g boldog kikötőjébe. Amerikában nem aka-
dályozza oly gyakran, mint nálunk, a házasa-

ságra lépést az életfönntartás nehézsége, ha-
nem a nőknek feltűnően csekély száma. A leg-
újabb népszámlálás szerint az egyesült álla-
mokban 730,000-rel, vagyis egész 5%-al
mulja felül a férfiak száma a nőké. Sehol
sincs tehát a házasság után vágyó nőknek
céljuk elérésére annyi kilátása, s sehol sem
állja a férfiú kenyérkeresetének oly kevés elő-
ítélet útját, mint itt. S mégis e socialis szem-
pontból legszerencsésb államban fajult a leg-
szélsőbb tulságokba a nőemancipatio utáni tö-
rekvés, míg p. Németországban, hol az egész
kérdésnek alapját képező socialis bajok sokkal
nagyobbak, e törekvés alig haladta túl az ál-
talános művelődés és keresetszerzés szűk ha-
tárait.

Mint a „P. L.”-nak írják, múlt vasárnap
a pancsovai Deák-párt alakuló gyűlése impozans mó-
don történt meg. A megjelent tagok nagy számai
a gyűlés méltóságát teljes lefojása élénk bizonyosságot
nyújtott arról, hogy a Deák-pártnak itt erős alkatelemei
vannak, s hogy létezését az omladinsták, kik bá-
mulva néztek a gyűlés helyiségén lengő óriási nem-
zeti lobogóra, — nem fogják többé tagadhatni. —
A gyűlést Graff W. mint ideiglenes elnök nyitotta
meg, melegea üdvözlővén a több mint háromszáz
főnyi gyűlekezetet, aztán kifejtve az összejövetel
célját és jelentőségét, szavait a király és Deák Fe-
rencz életével végzé, mire a gyűlés lelkes és hosz-
szas éljenzésbe tört ki.

Ezután következett az alapszabályok megvita-
tása; a tervezetről Filly tanár népszerű modorban föl-
világosítást adván, miután ezt a polgármester szerb-
nyelven is előadta, az alapszabályok en bloc elfo-
gadattak s a gyűlés azonnal megválasztotta állandó
bizottságát, melynek tagjai lettek: Graff W. Kran-
csevics M. Filly, Richter, Bugarsky, Schneeberger,
Veissert Károly, Lambonics G. Speibewein, Frank,
Illaborszky, Heiser Károly, Atsinger Radja, Pflug,
Scheiber és Stopfkuchen urak, — mind megannyi
elismert hazafiságu és közbecsülésben részesülő férfiú.

A gyűlés további feladata volt jelölt nevezése
ez orsz. képviselőválasztás alkalmából. Bugarsky és
Pflug urak nagy tetszés közt kifejtve a pártviszo-
nyokat, a gyűlés egyhangu lelkesedéssel Stojacsko-
vics belügyministeriumi tanácsost kiáltotta ki je-
löltségül.

A látogatás csak rövid ideig tartott s N . .
asszony nyájas felhívása daczára nem ismétlődött.
Hanem rendesen megjelent, mikor nagyobb társasá-
gokat adott s ilyenkor soha el nem téveszté, hogy
a kisasszonyt, s z o r a k o z o t t s á g b o l igen ké-
sőn ne kérje tánczra.

A társalgás mindig ama könnyed röptű
fordulatot adott, melyet Mária annyira szeretett
használni mások irányában, a nélkül azonban, hogy
a társalgás közben csak egyszer is célzott volna
előbbi viszonyukra s egyáltalán úgy mutatá be ma-
gát, mint udvarias, mivel társalgót, kinek nincs
más gondolatja, mint részt venni a mulatságban.

(Folytatása követkeik.)

Munkácsy és Vastag.

Közlő: Pasteiner Gyula.

Midőn a festészeti realismus követői közvetlen a
természethez fordultak és művészi nézetüket a ter-
mészet meg nem vesztegetett valósága, külső meg-
jelenésével, mint egyedüli művészeti igazsággal, a
stylszerű fejlődhetősé legelső feltételével azonosítani
törekedtek — e törekvésben két káros befolyás veszé-
lyének tették ki magukat.

Az egyik veszély az, hogy a tárgyas valón túl
a naturalismusha sülyednek, a másik, hogy a külvilági
jelenségeknek kivétel nélkül, már elvben meg-
adják a művészeti jogosultságot, mielőtt a tisztult
és megállapodott műkezelés által a művészeti joga-
sultság egyik lényeges felét biztosították volna szá-
mára. Egyik befolyás úgy, mint a másik, lehetlenné
teszi vala a sokat ígérő kezdet helyes folytatását.

Az első, t. i. a naturalismus befolyása már
Courbetra magára nagyon csekély volt, épen azért,
mert ez ecsettel kezében nagyon idealista volt, s az
ideált a tárgyas valóban sokkal nagyobb hűvvel ke-

Ezután a hivatalától fölfüggesztett Bekics fő-
jegyző által Flatt kormánybiztos ellen intézett nyílt
levél kerülvén napirendre, a gyűlés egyhangulag ro-
szalását fejezte ki ez irat aljas, hazug tartalma mi-
att s a kormánybiztos iránti nagyrabecsülésének az-
zal adott kifejezést, hogy a gyűlés bizottságot kül-
dött Flatt urhoz s ünnepélyesen közölte vele a ho-
zott határozatot, mit a kormánybiztos megfogottan
köszönt meg. — Miután még elhatározatott, hogy
József főherczeg honvédpárancsnokot odaérkezése al-
kalmából a párt mentől tömegesebben üdvözlendi, a
gyűlés emelkedett hangulatban oszlott szét.

Indokolás.

A főtanodai tudományos közoktatás tárgya-
ban a vallás- és közoktatásügyi minster
által előterjesztett törvényjavaslathoz.

Folyt

10. §-hoz.

Hogy az egyes tudományok jelen állásuk, ter-
jedelmük és fejlettségük szerint az egyetemi tanítás
céljainak megfelelőleg művelthetessenek, szükséges,
hogy az egyes tudomány-karok legalább főtanár-
gyainak mindegyikére külön-külön tanszékek rend-
szeresítessenek. Azon további tantárgyakat, melyek
rendszeres előadásáról azon felül gondoskodni kell
részint azon viszony határozza meg, melylyel a főtan-
tárgyakhoz állanak, részint pedig az egyes tudomány-
ágaknak fejlettségi állapotuk által igazolt fontossága
minél fogva az egyetemeken előadandó tantárgyaknak,
részletes elősorolását — mivel e tekintetben az egyes
tudományoknak időnkint változó állása határoz —
nem tartottam szükségesnek a törvénybe felvenni
hanem csak az ott említett határozatot, mely meg-
engedi azt, hogy e tekintetben mindenkor a tuda-
mány követelményeinek megfelelő intézkedés tétel-
sék a nélkül, hogy a törvények mindenkor megvál-
toztatása, vagy pótlása szükségeltetné, a törvény-
hozás befolyása biztosítva lévén azáltal, hogy idő-
szakonként rendszeresítendő tanszékre szükségelt költ-
ség engedélyezése alkalmával a tanszék felállításának
kérdése különben is tárgyalásba jön.

11—15. §.

Az egyetemi, különösen a tanító személyzetnek
a 11. és 12. §-ban való osztályozása az egyetemi
oktatás természetéből önkint következik. A rendes
és rendkívüli tanárok állása és köre már magában
a tvjavaslatban (13. §) lévén kifejtve, egyedül csak
a magántanárokra nézve meg akartam jegyezni,

reste, mint saját magával elméletileg elhittette. A táj-
kép képezte Courbetnak és utána a realistikus fest-
őknek csaknem kivétel nélkül legerősebb oldalát, és
ha valahol, úgy bizonyára itt kaphatott volna lábra
a naturalismus, ha annak útját nem szegi ezen új
irányu festészet egyik sarkpontját képező azon néz-
let, mely a színeket a tonus alá rendeli, és mint eu-
nek subordináltjait a tonus határain belül kezeli —
Ez egyik alapelve a realismusnak és ez menté meg
a naturalismus durvaságaitól, noha igen tág és ké-
nyelmes utat nyitott ez által arra, hogy a tájkép a
legegyszerűbb elemek visszavezetessék.

A második befolyás meg alig lehetett ismeret-
len és így veszélyes, ha sokban újat eredményezett
is, a mennyiben már Rembrandt óta a pusztá psy-
chologiai igazság is határozott aesthetikai jogosultsá-
got vivott ki magának a festészetben, még akkor is,
ha az ezt képviselő alakok csupán mint másodrendű
eszközök szerepeltek, p. minden történelmi háttér
nélkül.

Munkácsy tárgyainak megválasztásában erre a
térre lépett, művészete bátor kezekkel nyult az em-
beri társadalom üledékébe, onnét hozandó elő ma-
gának a rongyos alakokat az élet megrendítő jelen-
ségeinek szemléletére, de fölfogásra nézve nem az
benne az eredetiség, hanem az, hogy míg Rembrandt
és kivált utána a németalföldiek, és ezek után a
németek mind a társadalom e jelenségeit szűk kor-
látok közt a neveléségek szempontjából fogták fel, és
a köznapi, mulattató genre színvonalán mozogtak, ad-
dig Munkácsy e tárgy közül is a legalacsonyabbakat
keresi ki, leszáll az erkölcsi sülyedés mélyére, ma-
gával hozza az embert és a megrázó tragikum ma-
gaslatán mutatá be.

Munkácsy esetjének nincs szüksége bibor pa-
lást és koronára, hogy művészete az ethika szenté-
lyébe lépjen, és ez képezi tárgy és fölfogásbeli ere-
detiségét. Munkácsy fölkereste a koldus ezondrái közt

„KELET” TÁRCZÁJA.

Két erkély-szobácska.

Regény, két kötetben.
Írta: Flygaré-Carlén Emilia.

Első kötet.

XIII.

(Folytatás.)

— Adja isten, hogy előkelő házasság által bol-
doggá lehessen. Hadd csillogjon és kaczerkodik
s fűzze mentől tovább álmait, a mit ő életnek
nevez. Eljön az idő, mikor fel fog ébredni s tán ál-
doz akkor annak, ki őt oly híven szereti, egy me-
leg könyűt.

— Ugy látom, hogy e tárgyban megvan a ma-
gad nézete; de várj még fiacskám — nem láttad őt
még ezuttal.

— Látni fogom nemsokára, de bizonynal ve-
szélyes hatás nélkül s alig is hiszem, hogy mostani
állásában képem megőrizte volna emlékében.

— Mond meg hát, ugyan mi szon nem köve-
té a segerstadti uraságokat, midőn ezeltőtkét héttel
a fővárosba utaztak? A báróné maga járt itt két-
szer s igyekezett őt reá beszélni — s pedig azt le-
hetett gondolni, hogy ez út irányára leand a kisasz-
szonyának.

— Igaz, magam is csodálkozom, mint szalasztá-
t el az ilyen jó alkalmat, sokkal tágasabb körben
ragyoghatni, mint a hogy itt alkalma van reá. Ha-
nem alkalmasít itt sem szűkölködik imádókban.

— Az önként értbető! K l a m m e r nagyke-
eskedő s az a hadnagy — hogyan is hívják csak?
az, a ki a mult évben itt volt a mi estélyünkön;
mindketten fevzik neki a szépet Hanem a hadnagy-
ról azt mondják, hogy kártyás. Isten tudja igaz-e.

A mint Vilmos magára maradt, az ablakhoz
állt s átnézett a kis padlás szobai erkélyre. De csak
a befagyott üvegtáblát láthatta. Az ő reményeit is
megfagyasztá egy hideg fuvallat.

Ámbár Vilmos tudott nyugodtságot színelni s
hirt annyi lelki erővel, hogy lankadatlan munkásság
által igyekezék lerombolt ifjúkori ábrándjai fölötti
fájdalmát enyhíteni, mégis éléken sajgott szíve ezek
emlékénél s azon órák, melyekben zavartalanul át-
engedheté magát e sötét gondolatoknak, mind ke-
serűbbekké váltak, a helyett, hogy enyhülést nyert
volna.

Nemes és férfias önérzet készitette arra is, hogy
ne látszassék gyöngének azon nő előtt, kit most is
imádott titokban, a nélkül, hogy valaha szóval, te-
kintettel, vagy cselekedet által elárulná fékezhetlen
szenvetélyét. Vilmos annyira büszke volt, hogy ha
még az történt volna is — a mit különben soha
nem reményelt — hogy Mária Lujza akarna hozzá
előzékenyen közelíteni, akkor sem mutatta volna, hogy
megértette őt.

Mária megvetette őt, mivel szegény; nem akart
oly nőt bírn, bár mily gazdag legyen is, ki ily ér-
zelmek közt köt házasságot.

Legnagyobb izgatottsággal látta Mária Lujza a
napokat telni. Már több nap folyt le Vilmos meg-
érkezése óta s még sem mutatá magát náluk.

Végre egy délelőtti megjelent s miután N . .
asszonyt egy régi ismerős bizalmas szívélyes ségével
köszönté, legnagyobb udvariassággal hajtá meg ma-
gát Mária Lujza előtt s nagy önralkodással kívánt
neki szerencsét megváltozott körülményeibe.

Mária Lujza csak látható elfogultsággal tu-
dott néhány egyhangu szót rebegni, Vilmos modo-
ra, hangja, tekintete, egész megjelenése, igen is ér-
tésére adák, hogy előbbi érzelmeit legyőzte. Mély
sohaj kelt szívéből, de elnyomta s közönyös tárgy-
ra vitte a társalgást.

miszerint szükségesnek tartom a törvényben kimondani, hogy nemcsak az egyetem által képzéssel ellátott, hanem a szabad verseny élénkítése s az ennek akadályozására netán irányzott törekvések ellen-súlyozására oly egyének is tartassanak az egyetemeken magántanári minőségben előadásokat, kiket tudományos, irodalmilag ismert érdemeik alapján a közoktatásügyi miniszter erre feljogosít; szükségesnek látom azonban a törvénybe felvenni azt is, hogy azon magántanárok jogosultsága, kik hosszabb ideig (2 évig) nem tartanak előadásokat — megszüntnek tekintessék (14. §.) mert megtörténhetik, hogy a magántanár kinevezetése után más pályára lépve, huzamos ideig nem foglalkozik azon tudománnyal, melyből előadásokra jogosított, s így a tudomány folytonos haladása mellett többé nincs birtokában azon ismereteknek, melyek őt a magántanárságra képesítik; míg viszont, hogy a magántanári intézmény egyik legfontosabb feladatának megjelöljen, vagyis szakavatott egyetemi tanári karnak alkalmas növelőjévé váljék, s a jeles magántanároknak az egyetemi tanítás céljaira való megtartása biztosítottassék, és azok anyagi támogatása által is a tudomány művelésére és fejlesztésére buzdíttassanak, az egyetemi tanítás érdekében indokoltnak találtam, törvény általi elhatározását annak is (15. §.), miszerint jeles magántanároknak, kik oly tanszaktól adnak elő, melynek előadása a felsőbb fudományos oktatás érdekében óhajtható, de kik tantárgyuk természeténél fogva csak kevés hallgatóra számíthatnak, kik önálló buvárkodásuk irodalmi jeleit adták, a közoktatásügyi miniszter — az illető tudománykar meghallgatása után — bizonyos időszakra kivételképpel rendelhet.

Ezen utóbbi a magántanárok kivételképi díjazására vonatkozó határozaton kívül a 15. §. a tanárok illetményeire vonatkozik s elhatározza, miszerint a hallgatók tandíj fizetésére kötelesek.

A tandíjak lényegesen összefüggnek az egyetemnek jelen rendszerével, a tanítási szabadsággal s a magántanári intézménnyel, de ha ettől eltekintünk is, indokolja azokat azon körülmény, hogy a nemzeti verseny élénkítésével a tanárok folyvást haladó tudományos munkásságra ösztönöztesek, miknek jelentősége főképp a tanszabadság teljesebb valószínűsítésével fog nagyobb nyomtatékúvá válni, ha majdan a tanárok száma egy s ugyanazon tantárgy előadására vonatkozólag is szaporítottatván, a versenyzésre nem csak rendszeres és magántanár, hanem egy s ugyanazon tantárgyra alkalmazott több rendszer tanár közt is fog pálya nyitvatni. Nem szükség felemlítenem, hogy éppen — ezen indok teszi lehetővé némelyek azon kívánságait, hogy a befolyó tandíjak a tanárok közt különbség nélkül egyformán osztassanak fel, — mert ezáltal a tandíjak fizetésével összekötött magasabb célú megsemmisítjük s a tandíj fizetésének jelentősége nem marad más, mint hogy a tanári illetmény egy részét a hallgatók által fizettetik. Igaz ugyan, hogy akkor, ha a tanárok hallgatóik és előadási óráik száma szerint részesítenek tandíjban, némely, bár jeles tanár, ki tantárgyának természeténél fogva kevesebb hallgatóra számíthat, kevesebb tandíjban fog részesülni, mint más tantárgyak tanárai; ámde azonkívül, hogy az e részbeni aránytalanság, mely eddigelé leginkább a kötelezett és nem kötelezett tantárgyak miatt létezett, ezen különbségnek a tanulási szabadság követelményeihez képest megszüntetése által szótén nagy részben meg fog szűnni, az államnak alkalma van ilyen tanárokat, ha ezt tudományos buvárlataik indokolják, tudományos munkásságuk elismerésében és megjutalmazásában más uton és módon is részesíteni.

azon igazságot, mely eddig a drámában is, de kivált a festészetben kizárólagosan a bitor és hermelin szabdalmának tartatott. Rembrandt óta akárhány festő parkodott Lavatert igazolni, és a tanulmányfők e nemben is nem kis rutinere tettek szert, de drámai cselekményt lélektan alapján, a küzdelem tetőpontján és hozzá rongyokban eddig nem festett senki. Munkácsy általánosította az igazságot, melyet eddig a művészet sok tekintetben félszeg aesthetikai elvek alapján a trónusok körül s a nagyok palotáiban localisált.

„Az elítelt utolsó percei” —ben először és utóbb az „Éjjeli csavargók” és „Ingadozó hazatérés” —ben próbálkozott meg Munkácsy az eddig lehetetlennek látszó feladattal, hogy a tragikum etikai indokolásával az alacsonylat is bevezesse a művészetbe és bevezesse úgy, hogy szépségétük ellene kifogást nem tehet, mert az ezzel karónjáró erkölcsi érzet a társadalmi konfliktusok ily fölfogáson alapuló ábrázolásában megnyugrást talál.

Ez az agmire vonatkozólag „Az elítelt” első megjelenésekor a párisi „Salon” —ban az angol kritika gyanítással az azt mondta, hogy Munkácsy vagy eléri azt, a hova eddig a festészet nem jutott, vagy olyan mélyre süllyed, a mint szintén a festészet eddig nem süllyedt. Az angol kritika e nyilatkozata bizonyítja, hogy megértette Munkácsyban a geniet, a teremtő, öseő, megrázó és alkotó hatalmát, nagy tragikusát, Schakespeare szellemének nyilatkozatát a magyar festészetben.

„Az elítelt” akkor még egyedül állott, volt ok az ítéletet felfüggeszteni, ma, határozottan állíthatjuk, hogy Munkácsy e földatott megoldotta. A lángelme képességeinek öntudatával fog a munkához, a

sítani, nem pedig néhány ilyen tanár miatt, hogy a tandíjakra nézve is a többiekkel egy vonalba állíttassanak, a tandíjak fizetésének legfontosabb célját: a verseny élesztését és élénkítését megbiúsítani. Nem járulhatok továbbá ahoz sem, hogy az állam fizesse a hallgatók helyett a tandíjt, mert azonkívül, hogy ezáltal azon vizsázások, melyek a tandíjnak a hallgatók általi fizetése folytán állítólag származnak, legkevésbé sem szüntettetnek meg, sőt inkább ujabakra szolgáltatnák alkalom, nem fogadhatom el azon indokot sem, hogy a tandíjnak a hallgatók általi fizetése — mint némelyek állítják — művelődésünk előmozdítását hátráltatná, mert a szegényt nem a tandíjak — nem nagy összege, — hanem ha csakugyan történik, az ellátási költségek nagysága tartóztathatta vissza fiának fótanintézetbe való küldésétől, a min nem a tandíj megszüntetése által segítünk, melyben szegény, gazdag, jó és rossz tanuló egyaránt részesülne, hanem ösztöndíjak és oly segélydíjak adományozása által, melyek szegény, de jó tanulóknak lehetővé teszik ellátási költségeik fedezését, a vagyonos pedig fizessen, mert ha fizet az állam által nyújtott egyéb előnyöktől, miért ne fizessen azért, a mi által gyermekeinek a legmaradandóbb és leginkább kamatozó tőkét biztosítja, miért viselje helyette a terhet más, ki a jótéteményben nem részesül, s miért részesüljön e kedvezményben rossz és hanyag tanuló, ki által bizony nem fogjuk művelődésünket előmozdítani, s helyesebben cselekszünk, ha idején más oly pályára töreljük, melyen hasznosabb polgárává válhatik a hazának, mint a hajlamának vagy tehetségének meg nem felelő tudományos pályán, a mihez hozzá kell adnom azt, hogy a szegény és jó tanuló a tandíjak fizetése alól a nélkül is felmentetnek. A rendszeres tanárok alapfizetésének minden ötödik év utáni növekedését azért hoztam javaslatba, mert míg más pályán az illetőknek anyagi ellátása előmozdítása és fellebbe-metele által javul, a tanár anyagi helyzetének javítása csakis fizetésének a szolgálati évek száma szerinti növekedésével eszközölhetetik, mire öt-öt évet vettem fel, mert a már a középtanodai tanároknál is ennyi van fizetési növekedés alapjául, ha ugyan törvényileg még nem, de költségvetésileg elfogadva: továbbá nemcsak a rendes, hanem a rendkívüli, sőt helyettes tanári minőségben folytonosan töltött szolgálati évek számítását is kívánám a törvényben kimondatni, mert e tanárok mindegyikének kevés különbséggel majdnem ugyanazon kötelességek levén, méltányos, hogy ebbeli szolgálataik is egyenlő be-számítás alá jöjjenek s az alkalmazás minősége, ha folytonos szolgálat után maguknak a rendszeres alkalmazást kiérdemelték, különbséget ne tegyen.

(Folyt. köv.)

A kitüntetést nyert erdélyi kiállítók névsora.

Folytatás.

A közreműködők érdemt nyerték még: a XX. csoportban: Sófai József, Maros-Vársárhely.
A XXI. csoportban: Gött János, Brassó.
Haupt Gottfried, Beszterce.
Schuller Libloy, Nagy-Szeben.
XXII. csoport: a műipar muzeumok tevékenységének feltüntetése.
Nincs erdélyi kiállító.
XXIII. csoport: egyházi művészet.
Nincs erdélyi kiállító.
XXIV. csoport: exposition des ama-

menyire új és eredeti tárgyában, a tárgy fölfogásában, annyira biztos kezekkel rendezi a jelenetet, compositioja tekleles, vonalai biztosak és mindketőben ismét új és új motívumokat találunk. Hason-lítsuk össze a három festményt és meggyőződünk, hogy Munkácsy művészete átszűrődött, biztos megállapodásra jutott, hogy ecsetjét nem a vak véletlen vezeti, hanem már határozott típusokat teremtett magának, ezek jelezik útját, melyen tovább halad. A művészetek fénykorszakai, a legnagyobb mesterek és azok iskolái megállapított típusok korlátai között mozogtak és csak így juthattak oda, a hol ma bámulatunkkal adozunk nekik. — Ezek az ismételve előforduló alakok, azon ismert hajadon, nem árnyol dalai Munkácsy művészetének, hanem éppen ezek képezik a legnagyobb biztosítékot, ezental még fényesebb jövője, iránt mert az ilyesmi elsőrendű föltételei a tökélynek.

Rafaél és mind azok, kik a művészetek magasabb régióban uralkodtak, hiven követték a típusokat és csak így jöhettek létre a Madonnák, de másrészt a magasabb eszme nélküli korlátozottabb festőknek is szükségük volt rá, hogy saját iskolájukon belül e megállapodást elfogadják, mert ezek ismét csak így érthették el a technikai tökélyt, a kivitel-beli befejezettséget a mi egyetlen, de szintén nem csekély értékű képző festményünknek. Ott vannak Sassoterrato kéek kendők. Összetett kezekkel imádkozó Madonná, melyeknek csupán a kivitel adja meg a műbecset, de vajjon mi lett volna Sassoterrantóból, ha ötletei csapongásainak helyett enged? Ezen okokból, azaz a kivitel, technikát illetőleg, szerencsét kívánunk Munkácsynak ahoz, hogy festményei-ben típusokat teremtett. Szüksége volt erre Mun-

teura.

Nem esik bírálat alá.

XXV. csoport: a jelenkor képzőművészete.

Nincs díjazott erdélyi kiállító.

XXVI. csoport: nevelés, oktatás, köz-művelődés.

1) Gyula-Fehérvári gymnasium, tanulók munkái, dícsérő oklevél.

2) Kolozsvári gyermekkert, gyermekek munkái, dícsérő oklevél.

3) Riemer W., Brassó, Erdély térképe, dícsérő oklevél.

4) Természettudományi egyeslet, Nagy Szeben, dícsérő oklevél.

A kitüntetésekre érdemesített kiállítók névsora folyó hó 18-án látott napvilágot a midőn is annak egy diszpéldánya főhercegg Károly Lajosnak átnyújtott és a diszokmányokkal kitüntetett kiállítók ne-nei felolvastattak. Ennyiből állott: a nagy hű — hő-vel hirdett czeremonia, melyet a bécsi lapok ma-kacs következtével a hivatalos programhoz hiven „díjzást” —nak neveztek. Miután a roppant anyag a jury munkálatait nagyon késleltette; a jegyzék összeállítás, szerdése és nyomása csak néhány nap mű-ve volt. A terjedelmes kötet 529 lapon duplán ha-sábozva, mintegy 30000 nevet sorol elő, első sor-ban a diszokmányokat, továbbá az érme és dícsérő okleveleket, végre a közreműködőknek odaítélt érme-keket mutatja ki. A 4000 példányból álló első lenyo-mat még augstus 18 án elkelt, az újabb kiadásig eltelt két három nap, mely rövid idő alatt a két fo-rintra árazott jegyzék 100—200 százaléknyi agiót ért el, sőt még büre is csábította a legerényesebb embert, a mennyiben lopásokról is értesültünk! !

A kiállítók zöme, mely az u. n. díjzást ün-nepélyére egybegyűlt, feszült figyelemmel várta a díjjezék megjelenését, de bármily nagy volt is a kitüntetések özöne, a kiállítókat ez mégsem elégi-tette ki. Az egyiknek állítólag nagyobb jutalom volt ígérve, a másik nem volt felsorolva, bár díjra jogos igényt tartott; a harmadiknak neve oly hibá-san van közölve, miszerint senki sem ismer-hetett reá — elég az hozzá, a recriminatók és vádak legiója oly hatalmas hadiállást foglalt, hogy ezzel szemben a kiállítási vezérigazgatóság sem marad hatott sokáig némán. A napokban az egyes országok biztosságai hivatalos átiratot kaptak, melyben báró Schwarz Senborn kijeleuti, miszerint: „a revidiált és annakutána változtatatlan díjjezék, legközelebb ki fog adatni, felkéri tehát azt.”

Ezen levélből világosan kitűnik, hogy a mérv-adó körökben is meggyőződtek a sebesen összetakolt munkát gyalóságáról és a fenhangon nyilvánuló közvéleménynek hitelt adva, javított alakban fejgák a díjzást jegyzékét újból közzétenni! Ez szolgáljon vigaszul szűkebb hazánk azon kiállítóinak, kik fárad-ságuk méltó jutalmáról eddig nem értesülhettek, — szükségtelen mondanunk, hogy az újabb kiadás-ban felvett neveket is haladék nélkül közölni fogjuk.

BELFÖLD.

Medgyes, aug. 28.

Igéretem beváltandó, a szerkesztő ur engedelmével ezennel közlöm a szőlőbetegség tárgyában alakult bizottság felhívását városunk lakosságához.

Polgártársak!

Egy félelmes csapás tör jölétűnket megsemmisíteni s családainkat ezeken felül kimondhatlan nyomorba dönteni.

kácsynak különösen azért, mert a festési módban is teljesen fölszabadította magát mindennemű hagyománytól, a mennyiben egy tonus körén belül a festészet tényezőit, a színeket a legegyszerűbb elemek-re vezette vissza, mondhatjuk olajjal csaknem szürkét szürkébe fest és ez által egy új kiindulási pontot jelölt ki a festészetnek. E gyökeres újításra, a bátorságot a francia realistikus festészetből meríti, mely e tonus elveit állítja fel, mint mondk, a színeket ennek alája rendelte. Azért igaz, hogy Munkácsy festési módjához az előzményeket megtaláljuk a francia realistik, kivált Courbet képein és Regnault Prim tábornokában, de ezen végső határig egyik se mert elmenni, ha csak nem Emil Breton tájképeiben, melyek Munkácsy egyetlen kiállított tájképével vérokonságot mutatnak.

Azt mondanunk sem kell, hogy Munkácsy képeinek színbeli komorhangulata mily benső összhang-ban áll az ábrázolt helyzet hangulatával; nem következnek azonban ebből, hogy a festési mód csupán ily helyzetekre van hivatva, sőt ellenkezőleg a leg-tágasabb tér nyílik előtte és egyelőre nem mérhet-jük meg e festési mód befolyását az összes festőmü-vészetre, ezt a művészet jövője rejti méhében.

És ha a nagy szellemek kicsiny követőkre, az önvilágu égitestnek hold és trabantokra van szük-sége, úgy Munkácsy ily rövid idő alatt már ezzel is bír. Geertz Düsseldorfból „Die Verurtheilung” (Nr. 400.) című festményt állított ki, és noha a tárgyban és kivitelben is vonásról-vonásra Munkácsy utánozza, még se birt a köznapí genre lapossá-gán felülemelkedni jelölve annak, hogy ecset, festék és vázson még nem teszik a művészetet.

Munkácsy mellé helyezvén Vastagot, ezzel nem

Egyes helyeken szőlőnkben immár hosszabb idő óta jelentkezett egy sajátságos, korábban nem ismert betegség. Gorcsóvi vizsgálódások s illetékes szakértők nyilatkozatai, fájdalom, többé mi kétséget sem hagynak fenn az iránt, hogy a rettegett szőlő-betegség, Oidium Tuckerival van dolgunk, mely pusztító útjában Európa s a szomszéd világrészekén keresztül huzódva, mindez ideig megkímélt völgyeinkbe tartja írtó bevonulását.

Az ellenséget ismerni, s mindazon fegyverekkel harcolni, miket ellene tudomány és tapasztalat nyujtnak, legyen a mi kötelemünk és jelszavunk.

Az Oidium Tuckeri egy gomba, mely finom lisztartalmu héját képez az éretlen bogó körül. Gyökereit a bogó héjába bocsátja, elpusztítja alkatát e beeresztés folytán, úgy hogy nem képes többé nőni, hanem tartós nedvfolyás mellett terjedé-kenységi hiányból eldurran, kiszárad és teljesen tönk-remegy.

A bogón túl a száraz keresztül a fűt és le-vélhez kúszik s az egész venyigét egy fehér szöve-déssel vonja be, a mitől megkímélve csak a venyi-ge fás részei maradnak. Egyes, a szél vagy rovarok által tovább vitt rothadások a ragály újabb tűzhe-lyűl tűnnek föl a további pontokon, honnan a kú-szó terjedés véghez megy, úgy hogy e két körül-mény folytán a legvirágzóbb szőlőtelepek is nemsó-kára menthetlenül kipusztulnak. A gomba az Oidium fajához tartozik, tojásalakú üregtiszta gyöngy, mely zinoírként egymáshoz tapad és elválasztva megint ki-hajt és gyökeret ver.

Több, mint valószínű, hogy az Oidium csirája a feltűzött fűrtön és szemeken telel ki.

Igy tarthat ez körülbelül egy esztendeig, kö-vetkezőben az egész szűret megsemmisül, teljesen elszegényedünk, szükség és hiány, nyomor és kétség-beesés néznek a jövőből aggasztólag reánk. Ez azon ellenség, melylyel meg kell küzdenünk! Le kell azt győznünk és mi le fogjuk azt győzni.

Legelőnyösebbnek bizonyult akadályoztatólág nyulni a munkához s a csirát mindjárt keletkezésé-nél megsemmisíteni. Az eredmény igazolni fogja hogy ez sokkal könnyebb, mint első tekintetre fel-tűnik.

A beteg hely erőszakkal irtatik ki, az óvhat-lanul megtámadott fűrtők leszakítandók és a leve-lek és ágak posztóval és galyakkal jól megverendők. Aztán a beteg helyet gondosan szemmel kell tartani, s a baj minden új rakodását vegyileg távol tartani.

Ez így történik:

Egy kénvirágokkal telt mély doboz zsinoron a nyak körül a mell elé tűzetik s egy kőzsónéssal ujj vastagságu haj pamacs a dobozba illesztetik. A baj fölismerése nézt a szőlő átvizsgálásánál oly biztosságot nyerhetni, hogy első pillanatban tisztába jöhetünk vele. Jelesen a kis, terméketlen visszama-radt bogók megragadnak, melyek közül a nagyok gombostó nagyságúak.

Ezek fehéren beporozva jelennek meg, mialatt körös-körül még minden rendben van. Ilyenkor az ember balkezevel megfogja a szőlőt, megkopogatja néhány ízben az üres ecsettel, s beporozza azt ne-hányszor a kénvirágba mártott ecsettel. Az ily mó-don kezelt hely mindenkorra meg van szabadítva.

Ha azonban az illetékhéppen elért védelmet biztosítani akarjuk, akkor egyetlen szőlőkertnek sem szabad elhanyagolhatnia. Minden kis darab szőlő a ragály tüzhelye lehet az egész környezetnek.

Polgártársak! Érett belátásoktól előre feltesszük, hogy mindenki sietend sajátját oltalmazni, tulajdon vagyonát a lehetőség szerint megmenteni, s ezáltal

akarjuk azt mondani, hogy a kiállításon bemutatott festményei Munkácsyával mérkőzhetnek, de mind a mellett kiváló figyelemre méltók, a mennyiben a realistikus festészetben bátor kezekkel nyult egy nem csekély kísérlethez. Ismételve mondom, hogy a realistikus festészet Regnault és Duran arczépein kívül a tájképben jutott határozott eredményekre, itt azon-ban nem állhatott meg, mert egyszersmind legter-mészszerűbben kínálkozott a legközelebbi lépés, a mi nem lehetett más, mint az, hogy a tájképbe megfelelő realistikus stafage-t festettek. Jules Breton Courbet szellemének örököse tette az első kísérletet.

„A buzaszentelés” és „Kalászat” nevű képeiben. E stafage-nak nyomoként kell vala nagyobbodnia, míg a tájképet csaknem egészen leszorítja, a mint ezt találjuk Vastag „Oia” lakadalom” és „Gombázó” képein. Van nem egy kifogásunk Vastag festészete ellen, így a lakodalmi menetben a sok fehér szín elfeledteté vele a realizmus igényelte árnyalatokat és ennek következtében apróbb távlati hibák csusz-tak a csoport közé, úgy hogy egyes alak különálva meglepően sikerült, míg a tömegben sokat vesz ha-tásából. A gombázóban már megtaláljuk a breto-neszk piszkosnak látszó színeket, de nem egészen jól interpretálva, a miért ide meg egy kis naturalis-mus csuszott be, a mi fölött meg azért nem vigasz-talódhatunk, mert az oláh leány bámulatos ügyes-séggel van rajzolva, és bátran sorozhatjuk a kiállít-tás legszebb alakjai közé. Mindebből azonban nem csekély tehetségre következtethetünk és ha egy sze-rény tanácsos szabad leveleinket befejezni, ez nem lenne más, mint az, hogy vegyen bucsnt művésznők a szép oláh leányoktól és két évi tartózkodás és ta-nulmány Olaszországban és Párisban bizonyára meg-hozza azt, mi még hiányzik, az első t. i. a színek iránti tisztultabb nézetet, — a másik pedig a rou-tine-t.

(P. N.)

egyidejűleg a szomszédokat, a minden szőlőbirtokost fenyegető veszélyt elhárítani.

Egyszersmind hivatkozunk gyakran kipróbált polgári érzelmetekre, miközben tölteket elvárjuk, hogy a következő pontokat kövessék.

1. Minden szőlőbirtokos köteles azonnal, a mint magánál vagy szomszédjánál a szőlőbetegség kitérését észreveszi, azt a tekintetes tanács küldöttségére által megválasztott bizottságnak értesíteni.

2. Minden szőlőbirtokos kötele: a bizottságnak a szőlőbetegség elhárítását célzó intézkedéseit követni.

3. Mindazon polgárok, kik a bizottságnak hazafias segélgt nyújtani bajlandók, felkérnek, hogy egyik bizottsági tagnál jelentkezzenek.

A bizottság, míg a veszély oly fenyegető jellegű lesz, állandónak nyilváníti magát, és a szükséghez képest több ülést tart napjában, a beérkezett jelentéseket megvizsgálja, maga vagy az általa kiküldött bizalmi férfiak által a megyesi községben a szőlőbetegség állásáról és terjedéséről meggyőződést szerez s a rész elhárításánál egyes szőlőbirtokosoknak tanács és tettel legörömbesebb segédkezet nyújt.

De valamint senkinek sem áll szabadságában, tulajdon házáat a többiek közepette lángba borítani, vagy a rendelkezést és segélyt, ha nála tűz ütött ki, elfordítani, úgy az egyesnek a közös érdekében kötelessége a veszély pillanatában önelhárítását tulajdona fölött mulhatlanul földadni.

Polgártársak! Elvárjuk tőletek a legmunkásabb gyámoltást. Nem hisszük, hogy egyetlen eset is előfordulna, melyben a polgár titkolódzása vagy ellensége alál működésünket megkarosítaná, másfelől azonban szilárdul el vagyunk határozva, szükség esetén kirelehetlen szigorral előljárni.

Isten áldja meg törekvésünket! Isten oltalmazza különben oly virágzó közjavunkat!

Medgyes, aug. 23-án, 1873.

A bizottság

F. Brandsch m. p.
szónok és előjáró.

Sz. Dengyel m. p. dr. F. Folbert m. p.
városi sebész. gyógyszerész.
Dr. A. Keon m. p. J. Kleinen m. p.
ügyvéd és jegyző a földmisk. tanára.

Külföldi szemle.

Kolozsvár, aug. 29.

Franciaországban a „Siécle“ aug. 25-iki száma discussio alá veszi Chambordnak ama kijelentését, mely szerint ő határozottan ragaszkodik a syllabushoz. Ez alkalomból tehát szellemi nevezett lap a syllabus egyes pontozatait a következő megjegyzésekkel:

„Syll. 19. cs. az egyház valódi és tökéletesen szabad társulat; élvezi isteni alapítójától nyert saját jogait és az állami hatalmat nem illeti meg a jog, hogy meghatározza, melyek az egyház jogai és mily mérvben gyakorolhatja azokat.

Minő kormány lehetséges ily feltételek mellett? A syllabusnak alávetett francia király nem nevezhetne ki még egy mezei rendőrt sem, mert nem határozhatja meg az egyház jogait, sem azon határokat meg nem állapíthatja, melyek között jogait gyakorolhatja.

Ha már most az ő és a mi szerencsétlenségünkre Chambord trónra jutna, a két dolog közül az egyik okvetlenül bekövetkeznék:

Vagy megtagadná a syllabus, a mire őt képtelennek tartjuk; vagy pedig Antonelli bíbornok egyszerű hadnagyává süllyedne alá.

20. cz. Az egyházi hatóság gyakorolja hatalmát a világi kormány engedélye és beleegyezése nélkül.

24. cz. Az egyháznak joga van erőszakot alkalmazni. 25. cz. A pápákkal együtt járó hatalma kívül van még egy világi hatalma is, mely soha, sem nyíltan, sem hallgatag nem kölcsönözött a polgári hatalomtól, minél fogva ez által nem is vonható vissza.

Nevezett lap azon conclusiora jut, hogy ily körülmények között, ily programmal teljes képtelenség a királyság Franciaországban.

Tegnap közzétűt Broglie heg. beszédét, most az összes francia sajtó hozzá szól.

A „Rep. Française“ azt tartja, hogy Broglie beszéde nagy érdekléssel bír az országra nézve. Egy nevezetes forduló pontot képez a beszédben az, hogy Broglie mgt. „a harcz kormányának“ feje, csak kézzel ezelőtt is azt hangoztatta, hogy a kormány, mint a conservatívek élet-halál-harczot kell hogy folytassanak a mindinkább terjedő radicalismus ellen. Most már megelégszik azzal, hogy a harcz csak a „társadalmi rendet felforgató tanok ellen irányoztassék, egészen bántatlanul hagyatván a „politikai elvek és nézetek egy szintén értelmetlenül tartandók fenn a már meglévő intézmények. Ez sok Broglie-tól, — eddig nem beszélt így. A minek leginkább örvend Gambetta lapja az, hogy Broglie Mac-Mahont tünteti fel „minden jóra való ember természetes vezérének“, mint ki megígérte volt „beszédet szavára, hogy a köztársasági intézmények nem fognak sérelmet szenvedni alatta s mint kit nem bántanak uralkodási vágyak, személyes ambíciók

s nem akarja magát trónra vetni, vagy azon megörököteni. Ebben azt látja a „R. Fr.“ hogy Broglie egy meg lehetős vágást adott a fusionistáknak, kik a magok részéről meg azt tartják, hogy „minden tisztességes ember természetes vezére“ Chambord.

A carlisták Tortosa mellett a republicánus csapatok által bekerítettén, teljesen megverettek. A carlisták halottaikat és sebesülteiket magukkal vitték és a francia határig Laurento-Mugaig futottak. A carlisták felhagytak Berga ostromával. Don Alfons és Tristany megsebesültek.

Egy másik, Perpignanban aug. 26-án kelt távirat szerint pedig Miret carlista bandája San Guim la Plana mellett leveretett és szétszóratott.

A spanyol cortesben elhatározottat, miszerint ama képviselők, kik a cantonalis lázadásban részt vettek, pörbe fogassanak. Eddig a törvényszéknek felhatalmazás adatott a következő képviselők pörbe fogatására: 1. Roque Barcia, vinarosi képviselő, a „Justicifederal“ című vörös lap kiadója. 2. Alfredo Sauvalle, totanai képviselő Murciában és „Murcia canton pénzügyére.“ 3. Antonio Alfaro Jimenez, hellin képviselő. 4. José Perez Rubio, almanasi képviselő. 5. Nemesio Torre Mendiata, guernicai képviselő, mindezek a carthagénai felkelésben való része vét miatt; 6. Alberto Araus jacai képviselő az almanasi lázadás miatt. 7. Antonio Galvez, Murcia képviselő a lorcai lázadás miatt. 8. Eduardo Carvajal, villalpandói képviselő, a cordonai lázadás miatt; végre 9. Pedro Martin Benitas. 10. Santiago Riesco Ramos. 11. Miguel Daní és 12. Francisco Gonzales Cherna.

Belgrád falain augusztus 22-dikén Milán fejedelem következő proclamatioja volt olvasható:

„Szeretett népemhez! Nehány hétre külföldre utazván, tudatom szeretett népemmel, hogy távollétem alatt minisztertanácsom fogja szükség esetén az általam adott utasításokhoz képest a fejedelmi hatalmat gyakorolni. Ezzel bucsut veszek kedves hazámtól, népemet és alkalmam is a mindenható kegyelmébe ajánlom.

Aug. 23. 1873. Milán M. Obrenovits IV. Szerbia királya.

A „Jedinstvo“ a fejedelem elutazását következő szavakkal kíséri:

„Ő Felsége holnap külföldre utazik, hol néhány hétig fog időzni. Mint mindig, a mindenható Ő Felsége felett ezen utjában is örködni fog s kíséretében leand a nép szeretete. Midőn ezen általánosan érzett érzelmek kifejezést adunk, jó utazást kívánunk szeretett fejedelmünknek s örömteljes hazatérést az országba, hol a nép azon rokonszenvvel és hódolattal fogja fogadni, melylyel uralkodója iránt minden alkalommal viseltetett.“

CHOLERA KOLOZSVÁRTT

1) Augustus hó 28-ról hivatalos kimutatás szerint ájtott cholera-beteg 45, aug. 29-én éji 12 ig újabb betegség fordult elő 4, összesen 49.

Ezekből meghalt a fenirt óráig 2, meggyógyult 4 gyógykezelés alatt maradt 43.

2.) Felek közég. auguszt. 27-ről ájtott — aug. 28. éji 12 óráig. szaporodott — összesen — meghalt — meggyógyult — gyógykezelés alatt maradt —.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, augusztus 30. 1873.

A kir. igazságügyminiszter az abrudbányai kir. törvényszékhez írnokká Pap János abrudbányai járásbírói díjakot nevezte ki.

A kir. igazságügyminiszter Kovács József, szolgálatfétel végett Felvinczre kirendelt tor dai kir. börtönfelügyelőt, a hátszegi kir. ügyészség felügyelete alatt álló börtönhöz fogházfelügyelővé nevezte ki.

A „kolozsvári dalkör“ f. évi szeptember 8-dikára kitűzött dalestélyét 14-kére halasztotta, minthogy buzgó dalnokaink a jövő hó nyolcadikára a lövöldei ünnepély fényét fogják emelni. Megemlítjük egyszersmind, hogy holnap, vasárnap díjlővesszet lesz, melyben lövéseink legnagyobb része részt fog venni.

Hymen. Dobál Antal, tehetséges fiatal ügyvéd szeptember elsőjén reggeli tíz órakor a piaci templomban tartja egybekelését a bájos Makoldi Juhánka kisasszonnyal. — Maczedonff Papp Vince szept. 2-án tartja egybekelését Kelemen Kata k. a. l. — Benedek Samu, képezdei tanár szept. 15-én vezeti oltárhoz Buczida kisasszonyt. — Dr. Óvári Kelemen egyetemi tanár pedig szept. 30-án üli ná szát Vikol Póli kisasszonnyal, Vikol Gergely derék polgártársunk kedves leányával.

A sétatér-egylet, kertészét, tanulmányozás végett a bécsi világkiállításra felküldötte volt s nekie utiköltséget is adott. A szorgalmas kertész a napokban hazáérkezett újból, még pedig megrakodva mindenféle rajzokkal, növényekkel s szép ismeretekkel. Az egylet által ez utra kiadott csekély összeg — mint hisszük — megtermi annak idejében gyümölcsét.

Az erdélyi r. c. státus igazgató tanácsa kedden gyűlést tart, mely alkalommal az ürességben levő alapítványi helyek betöltetnek.

Érettségi vizsgálatok. A kolozsvári, k. fehérvári, udvarhelyi s brassói rom. cath. balázsfal-

vi s naszói g. cath. valamint a nabezeni államfő-gymnasiumnál az 1873-ik tanév végén összesen 140. ifju jelentkezett érettségi vizsgálatra. Ebből visszalépett 3. Vizsgálatra elő nem állott 4. Az előállott 133-ból 12 kitérő, 11 jeles, 18 jó, 79 elégséges eredménnyel érettnék nyilváníttatott. Megbukott 13.

Szamosújvár szab. kir. város közönsége f. hó 26-án tartott közgyűlésben Molnár Antal országgyűlési képviselő indítványára egyhangulag kijelenté hozzájárulását a Deák Ferencz egyházpolitikai programbeszédében foglalt elvekhez s az egyház és állam közti viszonyoknak azok alapján eszközlendő megoldását feliratilag határozta az országgyűléstől kérelmezni.

Br. Bánffy Dezső a „Tisza“ biztosító és jelzőbank kolozsvári képviselőiségéről lemondván, ez állást Balog György ügyvéd ur vette át. Mint halljuk, a báró ur már a legközelebbi napokban falusi lakára költözik.

A városi tanács figyelmét egytelen, de hasznos reformra vagyunk bátrak felhívni. Városunk felett, ha megerednek az ég csatornái utcáinkon akkora patakok kerekednek, hogy csak az hatol át rajtuk ki jó tornász s kitérő ugró vagy a ki cipőit és egésségét a fellábyai mély vízre bizza s minden habozás nélkül átlubiczkol. Más városokon, — hol a civilizáció még nem furt a föld alá utat a víznek, — átjáró kézi hidlakat szoktak használni, melyeket szároz időben a közelebbi lakóhoz betesznek s eső alkalmával a kereszútakra raknak. Jó volna az intézményt nekünk is meghonosítani.

Jókai Mór és neje Laborfalvi Róza aszszony aug. 28-án ünnepeték B. Fűreden összekelők huszonötödik évfordulóját. Ez alkalomból a művészi és írói kör, a nemzeti színház drámai tagjai, a terézvárosi baloldali polgárok és számos tisztelő üdvözlő táviratokat küldtek az ismert írónak és művésznőnek, kívánva, hogy azezüst után az arany lakodalmat is megülhessék.

Klapka tábornok közelebb néhány napot Pesten töltött, tegnapielőtt este utazott el onnan a pyrennaei hegyek egy fűrdőjébe, hol családja időzik. A jövő évben Klapka Magyarországon szándékozik állandónak letelepedni.

A kézdívásárhelyi ipari szakosztálylyal összekötött felsőbb népiskola II-ik osztálya ez évi octóber hó 1-ő napján nyílik meg. Beiratások ez évi szeptember utolsó napjaiban tartatnak, mikor a felveendő tanulók megelőző felülvizsgát kell hogy álljanak, vagy pedig elvégzett elemi vagy közös iskolából s ezen felül középtanodai első osztályból jó bizonyítványt kell hogy hozzanak. Azok, kik tavaly ez intézet első osztályában voltak, természetesen nem tartoznak fennebbi szabály alá. A német nyelv a rendes felsőnépiskolai tantárgyakon felül ez osztályban is közkívánatra rendesen fog taníttatni. Kézdívásárhelytől, 1873 aug. 28-án. Lakatos József, ideigl. íg. tanár.

A folyó 1873-ik évi sept. 26. és 28-án tartandó kolozsvári löversenyek alkalmával, még pedig a második napon sept. 28-án földészek versenye is fog tartatni. Díj 100 frt. o. é. Futhatnak mezei gazdák saját lovai nem- és korkülönbség nélkül, a melyekről hatóságilag be tudják bizonyítani, hogy legalább fél év óta vannak birtokukban. Távoltság 1 ang. mfdl. Nemzeti öltöny, nyereg nélkül. Az első 10 nyer 75 frtot a második 25 frtot. Legalább négy 10 indulása szükséges, különben nem adatnak ki a díjak. Jelentkezhetni a verseny előtti napon déli 12 óráig egyleti titkár Bartha Lajosnál. Kolozsvárt, főtér 2. sz. a. és a verseny előtti egy félórával a helyszínén. A kolozsvári lovaregylet megbízásából Bartha Lajos.

A katonai zenekarok. Tudvalevőleg mind a katonai kincstárnak, mind az illető ezredek tisztjeinek igen sok áldozatába kerülnek a nélkül, hogy azoknak megfelelő hasznót is hajtának, mert a zenészek szintén a védelmi törvény alatt állván, minden harmadik évben egy egész csomó kiképzett egyén elhagyja el a szolgálatot, és a karmesterek az újjanczokkal mindig elülről kénytelenek kezdeni az oktatást. Ehez járul, hogy a kisebb helyeken állomásozó zenekaroknak nincs oly nagy kezesetük, hogy kiképzett erőket jó pótlással felfogadhatnának. Ezen okoknál fogva a közös hadügy-ministerium szándoka volna a katonai zenekarokat egészen megszüntetni, és csak a nagyobb helyőrségekben hagyni állandó zenekarokat, melyek kivonulások és különös ünnepélyek alkalmával működnek. A kisebb helyőrségekben ellenben csak megszorítanak a trombitások számát, kik egy ezredtrombitás vezetése alatt könnyebb indulók fuvarára oktatnának.

A szépsiszentgyörgyi gazdasági szakosztály megöltött felsőnépiskolában a második, illetőleg első osztály f. évi október 1-én fog megnyitattni. Tisztelettel tudatom tehát a szülők, lelkeseket a nevelés ügy minden barátai, gyermekeiket a gazdaság, ipar és kereskedelem terén akarják tovább neveltetni, hogy az érintett intézetnél a beiratások felvételi és pótvizsgálatok f. évi szeptember 25-től 30-ig fognak megtartatni. Tájékoztul az illetőknek van szerencsém tudatni, miszerint az érintett felső népiskola 1-ő osztályába csak azon növendékeket vehetjük fel, kik a gymnasiumnál a 4. el-

jemi vagy a 6 korosztályu községi elemi iskolákban az osztályokat jó sikerrel végezték és legalább 12 életévüket betöltötték. S. Szt. Györgyön, 1873 aug. 28-án. Tarczali Endre, id. igazgató.

Vilmos császár e hó 27-én, reggel 9 órakor utazott el a gasteini fűrdőből. Az összegyűlt ausztria s porosz notabilitásoktól barátságosan bucsuzott el s több ideig beszélgetett gr. Beusttal. A jelen volt nők egy gyönyörű virágokrétát adtak a császárnak.

A prágai püspökség jubileum ünnepélye holnap lesz. Ketteler mainzi s Jirsik budweisi püspökök fognak egyházi beszédet tartani.

Egy mississippii gőzösön, explosis folytán 12 egyén meghalt s 15 megsebesült.

Különös lap. A 67. angol ezrednek, mely jelenleg Binnában állomásozik, saját lapja van, melynek szerkesztői, nyomdászai, kiadója mind az ezredhez tartozik. Az ezred tisztjei, mielőtt Angliát elhagyták volna, 2000 tallért adtak ki a nyomdai felszerelésre s mihelyt Birmába érkeztek, rögtön megindították a „Chronicle“ című lapot, mely az ezred történetén kívül vezércikkeket, drámai és zenébírálatokat s költeményeket tartalmaz.

Powersnek a nemrég elhunyt szobrásznak görög rabszolganőt ábrázoló híres szobra, miként egy angol lap írja, egy kiváló testi szépségű amerikai nő után készült. E leány atyja gazdag polgár volt, de később tönkre jutott, s Florenczben telepedett meg. Atya és leány itt ismerkedtek meg Powerssel, s a leány nyomort szenvedő atyja iránti szeretetből határozta el magát, hogy mintául szolgáljon a „görög“ rabszolganőnek. A hasonlatosságot a szobor és eredetije között meglepőnek mondják. A leány később férjhez ment, a szobor pedig Washingtonba került, hol a Corkoránféle muzeum legérdekesebb darabjait képezi.

Európai népfajok statisztikája. A németek folytonosan azt hangoztatják, hogy a latin népfajt rövid idő múlva felemészteni a german népfaj. Hogy az ellenkezőről meggyőzőe a világot, egy francia tudós a következő kimutatást közli: Latin faj. Francia 36.000.000; Belga, valon, 2.200.000. Svájci latin 800.000. Spanyol, 16.000.000. Portugali, 4.500.000. Olasz 26.000.000. — Román 8.000.000. Canadai francia 1.550.000. — Antillai francziák 1.000.000, Brazíliai 11.000.000 Spanyol-Amerikai 32.000.000. — Összesen: 139.000.000. — Germánfaj: Német, 40.000.000, Osztrák-német, 9.000.000. Hollandia és flamandi, 6.000.000. Svájci német, 1.800.000. Skandinávi 8.000.000. Összesen: 64.800.000. — Angol és celta germán faj. Angol, skót és Irlandi, 31.000.000. Észak amerikai 41.000.000 Canadai angol 2.500.000. Ausztráliai 3.000.000. Különböző tartományokban 1.000.000. Összesen: 77.500.000. — Szláv faj. Orosz, stb. 80.000.000. — Porosz, osztrák és törökországi szlávok 25.000.000. — Összesen 105.000.000. — Ha a tanulságos számok összehasonlítottak, kitűnik, miszerint a latin faj a legelső helyen áll: 139.000.000; utána jó a szláv faj: 105.000.000; harmadik helyen az angol faj: 77.000.000-val; végül a német faj a negyedik és utolsó helyen alig 65.000.000-val.

Hála nyilatkozat. Férjem id. Seemann Ágoston a „Victoria“ biztosító társaság 609 számú kötvénye által volt halálesetéről biztosítva, f. hó 7-én az nralkodó járványban elhalván, a nevezett biztosító társaság a biztosított összeget a haláleset bejelentése után teljes megelégedésemre azonnal kifizette. Nem mulasztatom el, hogy a „Victoria“ biztosító társaságnak a tettéért köszönetemet hirlapilag is ki ne fejezzem, s e jó hiteli társaságot a n. é. biztosító közönségnek a legmelegebben ajánlom. Kolozsvárt, 1873. augusztus 27. Bruner Antal, mint tanu. Fodor Gábor mint tanu. Özv. Seemann Ágostonné, szül. Dalechau Róza.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladott Pesten augusztus 30. 10 ó. 30 p. d. e.

Erkezett augusztus 30. 10 ó. 50 p. d. e.

A „Hon“ szerint az országgyűlés oot. 18-ra fog összehivatni. A horvátországgyűlés tegnapi ülésében a kormány az 1873-ik költségvetés, a zsidók egyenjogositása, a közep-tanodai tanárfizetések szabályozása és a középítkezésről szóló törvényjavaslatokat előterjeszté. Zsivkovics előterjeszté a regnicolaris küldöttség jelentését, mely a jövő szerdai ülésre kitűztetik. Jegyzőkké a mult országgyűlési jegyzők választattak. A „Zastava“ összehívja a határörvidéki szerbeket és románokat Páncsovára értekezlete auguszt. 31-re szerb nemzeti program megállapítása és országgyűlési jelöltek felállítására végett.

Távirati tudósítás a bécsi tűzsdéről

Aug. 29-én 9% Metalliques 6975. frt. 69.70 Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 73.20 frt. 1860. Kölcsön 102. — Bankrészevény 972. — Hitelin-tézeti részvények 242.50 London 11120 ft. st. 111.20. Ezüst 106.10. Cs. kir. arany 536 Napoleondor 890 1/2 Urbéri kötvények: Magyarországi 76.75 Temesi 74.25 Erdélyi 75.75 Horvátországi 75.50

Feladás szerkesztő: Szász Béla

M. kir. Állam mentelep parancsnokság.

Ugyszintén kitűnő minőségű **fagygyugyertya** és **szap-**
pan gyártmányait.

Regény. Pousson du Terrail után, francziából fordítva.
Három kötet. Ára 3 frt.

Ez a kérdés, s megint ez a kérdés!

Elbeszélés. Írta Bolgár Kálmán.
Ára 1 frt.

Értekezhetni személyesen, avagy levél
által Némában t. Benkő József ur-
nál. U. p. Szamcsujvár, vagy Dézs.

mely ártalmatlan, de a mell-szerveket felüdítő s gyogyító növényekből áll, ismeretes már 20 éven felül **mindenkinél** megühes sat. sat. által okozott **nyak-** és **mellfájdalmak** elleni jövőv gyogyító erejéről. Az 1867-diki párisi világkiállításán **jutalmat nyert.** Kapható: Valódi minőségben Kolozsvár **Binder Károly** Sze-tháromságához címzett gyógyszerüzében belmonostortutza a R dote során.

U. M.

500	darab úti faláda osztályzattal és a nélkül	4 frt. 80—20 frtig.
1000	darab útibőrönd	2 frt 80 krtól, 40 forintig.
500	„ kézi táska	80 krtól, 5 frtig.
300	„ úti táska	1 frt 50 krtól, 10 frtig.
60	„ felszerelt úti készlet	5 frtól, 40 frtig.
500	„ szivar- és pénztárca, zsebbevaló és oldalt függő	30 krtól, 5 frtig.
300	„ zsebbeli gyufatartó	10 krtól, 2 frtig.
5000	„ zsebkés	20 krtól, 8 frtig.
3000	„ sétapálca	30 krtól, 10 ftig.
500	„ eső- és napernyő	1 frt 10 krtól, 15 frtig.

50	darab gummi-köpeny . . .	10	frtól, 24	frtig.
500	„ szürke szemüveg és czvikker	1	frtól, 2	frt 50 krig.
5000	„ fog- és körömkefe . .	10	krtól, 3	frtig.
2000	„ ruha- és hajkefe . . .	50	krtól, 3	frtig.
5000	„ mindentéle fészü . . .	10	krtól, 1	frtig.
2000	„ fürdő és közöns. viselő kalap	60	krtól, 4	frtig.
200	„ oldaltáska, nők- és férfiak számára	2	frtól, 10	frtig.
100	„ biztonsági úti pálcza	1	frt 50	krtól, 5
100	„ Revolver	8	frtól, 30	frtig.

 5000 pár férfi, női- és gyermek czipők.

minden szombaton és szerdán indulhatni a reggeli vonattal, és 30 napra érvényes jegyet válthatni!

a III. osztályban csak 19 ft 59. a II. oszt. csak 29 ft 41kron.

látogatására Kolozsvárról Bécsbe és vissza